

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Catehizarea.

Sibiu, 1 Septembrie n.

De vreme îndelungată n'a fost la ordinea zilei o chestiune, care să agite în așa măsură, — nu numai forurile bisericești, ci întreaga opinie românească, — ca ultima ordonanță ministerială, dată cu privire la limba de catehizare în școlile populare de stat.

Cunoscând bazele de drept pe cari să razimă *Biserica română* în această chestiune și cunoscând de aproape sentimentele înalte și simțul de datorință, cari stăpânesc sufletul celor-ce conduc azi destinele acestei biserici, putem spune, că Biserica nu va ceda, fiindcă nu poate să cedeze. Ce o să urmeze dacă și guvernul va perzista pe lângă punctul său de vedere greșit și în consecință va căuta să intruzeze amenințarea cu detragerea dotațiunii preoțești, se întreabă cu drept cuvânt fiecare suflet românesc? Ni-se deschide perspectiva unei rupturi între biserică și stat, ale cărei urmări deocamdată nu le putem prevedea. Vina să cadă asupra acelor, cari în nesocotința lor au întins coarda până la acest punct, iar nu asupra noastră, cari suntem în apărare legitimă. Ziarele române într'un glas au vestit primejdia și pe când ne măcinăm zilele una după alta preocupați de micile daraveri ale vieții, iată că ordonanța ministerială a încheiat toată suflarea românească într'un zid puternic de apărare.*

Remarcăm aceasta împrejurare, ca primul efect al ordonanței din chestiune.

De când s'a pogorât Duhul sf. limbile amestecând, fiecărui popor i s'a dat dreptul și putința de a să ruga lui Dumnezeu în graiul său propriu. Propoveduirea cuvântului dumnezeesc pe înțelesul credincioșilor formează caracterul distins al bisericilor naționale-constituționale. Adevărul acesta a trecut în sângele nostru și constituie o parte întregitoare a sufletului românesc. O rugăciune ca „Tatăl nostru” rostită în altă limbă, în fața Românului e de-a dreptul o blasfemie. Numai așa puteau înțelege, de ce Românul ține mai mult la limba și la legea sa decât cât la viață chiar. Ordonanța ministerială s'a atins de această credință și sufletul românesc de prețutindenea a tresărit de amărăciune.

Catehizarea elevilor de școală o considerăm chestiune curat bisericească, de aceea fără considerare la limba de propunere în școale, catehizarea s'a făcut totdeauna în limba liturgică a bisericii respective. Așa s'a urmat înainte de anul 1848, așa sub domnia absolutismului și tot așa vreme îndelungată și în era ferici-toare a constituționalismului nostru. Ne rezervăm a face istoricul acestei chestiuni cu altă ocaziune și în altă formă, de astădată remarcăm numai faptul, că pretensiunea de a cate-

chiza și în limba maghiară, s'a ivit la început sficioasă și smerită, ca o simplă dorință a ministrului de culte de pe atunci. Autoritatea bisericească a calificat aceasta dorință, fără bază în legile țării, ca un atentat în contra autonomiei noastre bisericești, pe care consecuent l-a respins.

Pentru a-i da acestui atentat un simulacru de legalitate, s'a creat §-ul 5 art. de lege XIII din 1909 prin care ministrul de culte este împuternicit a detrage congrua unui preot, care nu îndeplinește un ordin al ministrului, iar întrucât împotrivirea respectivului preot, s'ar întemeia pe vre-un ordin al autorității sale bisericești, ministrul are facultatea să detragă congrua preoției din întreaga dieceza.

Termenul de trei luni pus de ministru pentru a ne conforma uca-zului său se apropie, arhieriei bisericilor române împreună cu corporațiunile bisericești legale se întrunesc în zilele aceste pentru a-și spune cuvântul în această chestiune de mare importanță, de aceea am ținut să analizăm ordinul ministerial, și în legătură cu aceasta să ne espunem punctul nostru de vedere.

1. Scopul principal al instrucțiunii din școlile primare este formarea de *caractere religioase-morale*. Dintre toate obiectele de învățământ a le școlii populare, religiu-ne este izvorul nesecat, din care trebuiesc scoase învățăturile trebuincioase la formarea și cimentarea acestor caractere. Abstrăgând dela dreptul de origine divină al bisericeii noastre de a catehiza în limba liturgică, e o cerință pedagogică elementară, deși cardinală, ca înaltele principii de iubire și credință să se predea elevilor în limba aceea, pe care ei o înțeleg pe deplin. În tainele ascunse ale sufletului omenesc nu poți străbate decât cu graiul dulce al limbei materne. Nu putem admite, căci e un neadevăr afirmarea, că elevii nostri din clasele superioare și-ar fi însușit o limbă străină în așa măsură, ca să li-se poată propune și să înțeleagă învățăturile abstracte ale religiei creștine. Instrucțiunea din religie ar fi o muncă zadarnică, prin urmare din punct de vedere pedagogic ordinațiunea ministerială este o aberațiune.

2. Dreptul bisericeii noastre de a folosi limba română ca limbă oficială e garantat prin legi pozitive. Legea fundamentală a bisericeii noastre, aprobată de Maiestatea Sa și codificată în legile patriei noastre, statutul organic în §-ul 175 zice: „*Limba oficială în toate trebile bisericești, școlare și fundamentale, atât în lăuntru, cât și în afară este cea română*”.

Catehizarea elevilor este per eminențiam o chestiune bisericească prin urmare biserica se folosește numai de scutul legii, când respinge amestecul străin în afacerile ei interne.

3. Tot de aceste vederi au fost conduși întemeietorii primei legi școlare din patria noastră, căci

art. de lege XXXVIII. din 1868 în §-ii 57 și 90 în mod pozitiv dispune următoarele: „*de instrucțiunea în religie și morală a acestora (a elevilor din școlile străine) sunt obligate a se îngriji respectivele confesiuni*”. Confesiunea statorește materialul din studiul religiei, aprobă manualele didactice, confesiunea denu-mește catehetul, confesiunea îl disciplinează și tot confesiunea e datoră a se îngriji și de remunerația catehetului.

Iată deci, că legea școlară militează pentru punctul nostru de vedere, când prin dispoziții pozitive obligă confesiunea a se îngriji de creșterea religioasă a tinerimii școlare.

Dacă așa stă scris în lege, negru pe alb, atunci pe ce-și întemeiază ministrul ordonanța sa, se vor întreba cetitorii nostri? Vom răspunde.

4. Dl ministru caută adăpost pentru legalitatea ordonanței sale la umbra legii despre egala îndreptățire a naționalităților din patria noastră. În zicerea primă din §-ul 17 art. de lege XLIV. din 1868 să spune: „*Statorirea limbei de propunere în institutele de învățământ înființate din partea statului respective cari se vor înființa după trebuință din partea guvernelor, întrucât în această privință nu există dispoziție legală, cade în competența ministrului de culte*”.

Pe scurt în țara noastră nu este lege, care în mod pozitiv să fixeze limba de propunere în școlile elementare de stat. Statorirea limbei de propunere e lăsată la discreția ministrului de culte. În baza acestei împuterniciri ministrul de culte a decretat limba maghiară ca limbă de propunere pentru toate obiectele obligate în școala poporală de stat. După ce și religiu-ne e studiu obligat, urmează de sine — zice dl ministru, că și propunerea aceleia să se facă în limba maghiară. Greșește dl ministru. După cum am arătat în cele premergătoare studiul religiei e dat în grija exclusivă a autorității bisericești. Ministrul poate dispune asupra limbei în care au să se propună acele obiecte, al căror material el îl statorește, cu a căror propunere el denu-mește învățători, pe cari îi plătește și îi disciplinează. De limba de propunere a religiunii însă n'are dreptul să se atingă. Intențiunea legislatorului nici n'a fost aceea, pe care ministrii nostri forțat o deduc din dispozițiile §-lui 17, mai sus citat. Nu dintr'o singură zicere a unui paragraf, ci din totalitatea aceluia, respective din spiritul, care dominează o lege, să poate concluda la intențiunea legislatorului.

Partea a doua din §-ul 17 dispune: „*Succesul instrucțiunii din punct de vedere al cultului și al prosperării generale, fiind scopul principal al statului, e dator acesta (adecă statul) a să îngriji, ca cetățenii acestei patrii, în masse mai compacte, fără deosebire de naționalitate, să-și primească instrucțiunea în limba*

lor maternă până acolo, unde să începe cualificarea academică mai înaltă”. Va să zică, statul în senzul legii e dator, ca în ținuturile unde credincioșii noștri locuiesc în masse compacte, să le zidească școale și să se îngrijească de instrucțiunea lor în limba maternă. După spiritul acestui § din lege, ca normă la fixarea limbei de propunere în școlile de stat, trebuie să servească contingentul elevilor și locuitorii ținutului respectiv. Când s'a decretat deci limba maghiară, ca limbă de propunere în școlile de stat fără nici o restricțiune, în faptă s'a călcat legea. Nu numai religiu-ne, dar și celelalte obiecte din școala poporală de stat, să pot și ar trebui să se propună în limba română. Acesta e spiritul cel adevărat al legii; numai în acest înțeles să tălmăcește fidel intențiunea legislatorului, depusă în art. de lege XLIV din 1868. Dar e, nu numai paradox, ci deadreptul fatal, ca să cauți argumente pentru a justifica un ordin de opresiune, tocmai în legea despre egala îndreptățire a naționalităților!!

Și iată-ne ajunși la legea despre congrua. Când s'a votat această lege, ministrul având deplina conștiință a ilegalității ordinului său referitor la limba de catehizare, și-a creat în §-ul 5 un mijloc de terorizare. Oricât ne-am frământa, nu putem înțelege, în ce legătură stă catehizarea cu congrua? Cum s'au putut îmbina aceste două chestiuni absolut independente? Ministrul poate dispune asupra onorariului, cu care a învrednicit pe unii dintre cateheții nostri după placul său și după alte considerații. Acest onorar coruptor de suflete îl poate și detrage, dar nu poate detrage dotațiunea de stat sau congrua, care s'a votat preoției noastre, ca despăgubire pentru venitele pierdute prin introducerea căsătoriei civile. Congrua este ecivalentul serviciilor, pe cari preoțimea noastră le aduce Bisericii și Patriei, și nu e onorar de catehizație. Nu înțelegem, cum s'ar și putea detrage congrua — votată prin lege, — dela o mie de preoți, pe motivul, că d. e. 150 cateheți nu îndeplinesc un ordin ministerial fără nici o bază în lege? E absurd. Și dacă în contra acestor argumente puternice, guvernul va perzista pe calea apucată, și în consecință va sista congrua preoției noastre, atunci Biserica este în drept a-și căuta validitatea pretensiunilor sale față de stat pe cale judecătorească. Dar mai mult decât nedreptatea din ordinul ministerial, ne atinge umilirea statului nostru preoțesc. S'a aruncat asupra preoției noastre suspiciunea urâtă, că de dragul banului va călca porunca arhierilor și să va înstrăina de altariul pentru care au primit hirotonirea. E rândul preoției noastre, ca să dovedească contrariul, în ceea ce noi un moment nu dubităm.

Corporațiunile bisericești să întrunesc în zilele aceste și credem, că amăsurat cu gravitatea situațiunei, în conglăsuire cu importanța

*) Parohul gr.-cat. Dr. Nicolae Brînzeu din Petroșeni, care se însușă publicând în „Alkotmány” un articol lingvistic, nu poate strica aceasta armonie. Pădurea nu să judecă după uscători.

chestiunii și cu demnitatea bisericeii noastre vor ști să-și spună cuvântul-răspuns. Până atunci orice abatere dela lege și dela uzul din trecut, trebuie să o timbrăm drept o nesocotire a datorințelor oficiale și o încălcare a drepturilor garantate bisericeii noastre. L. T.

Conflictul. Ziarul „Viitorul” din București vorbind despre noua primejdie care amenință biserica noastră în urma ordonanței ministeriale privitoare la propunerea religiei și în limba ungurească, constată, că în conflictul „ce sa declarat între volnicul ministru de culte Apponyi și bisericele românești pe urma ordonanțelor sale ilegale de limbă, a intervenit întreaga suflare românească, în frunte cu autoritățile noastre bisericești. Aten-tatul contra limbei noastre și a drepturilor autonome ale bisericii au pus în piciorare toate cercurile noastre conducătoare, cari în frunte cu I. P. S. S. Metropolitul Meșian, care prin atitudinea energică și patriotică pe care a luat-o în aceste grele împrejurări, s'a arătat a fi un demn urmaș al arhiepiscopului de veșnică amintire, Andrei baron de Șaguna, au luat o atitudine neclintită și hotărâtă de a respinge odată pentru totdeauna încercarea temerară și criminală a ministrului Apponyi”. Frumoase vorbe de laudă, însă cam nepotrivite pentru domni dela „Viitorul”, cari numai cu 2—3 luni mai înainte făceau pe I. P. S. Sa, Metropolitul nostru Ioan, trădător de neam, gata să-și vândă biserica guvernului unguresc!...

Situația.

Articolul din „Pester Lloyd”, publicat în numărul din ziua sfântului Ștefan, primul rege al Ungariei.

Neconturbată de arme inimice își duce astăzi zilele opera cu existență de stat de zece secole a apostolului reșec, care a dat statornicie poporului seu de noamezi călăreți, și prin încreștinare l-a introdus în comunitatea culturală europeană, iar țării a dat o formă de stat regulat constituțional. Nici o primejdie înarmată nu-i amenință hotarele, și glia pă-mântului binecuvântat e adăpată numai de sudoarea, nu și de sângele fiilor patriei acesteia. S-au stâns generațiuni decând mai pe urmă au căleat copitele cailor dușmanilor pe pământul Ungariei. Și totuși o grea fatalitate ar fi de espiat dacă drepturile binecuvântate ar mai putea face minuni. E bolnăvicios organismul nostru de stat! Căldura frigurilor provocate de crize interne roade la sucurile de viață ale existenței noastre naționale. Desbinări pline de primejdii au pus poporul nostru în tabere dușmănoase pe terenul social, și combaterea reciprocă a născut în cordări revoluționare în atmosfera socială. Resultanta tuturor acestor forțe destructive, puse în aplicare în diferite puncte, e apoi un puternic proces de descompunere, care se estinde pe întreaga linie cu o celeritate neliniștitoare, a căruia pustiire, îngrozitoare pierdere de sânge, pe care o are Ungaria în urma emigrărilor, poate să ni-o prezente în mod învederat, căci numai în cursul unui deceniu am pierdut mai mult decât un milion de fii ai țării, tot numai material bun, dornic de muncă și pro-

ductiv omenesc, dus la America, am pierdut deci sigur mai mult decât au costat războaiele omorătoare de oameni, pe cari le-a avut Ungaria în curs de o mie de ani.

Și întregul acest groasnic desastru ar fi încă de suportat, speranța unei înșănătoșări pe lângă facultățile de regenerare istorice documentate ale poporului nostru n'ar fi iluzorie, dacă numai țara s'ar deștepta din starea ei bolnăvicioasă, dacă s'ar întoarce de pe calea prăpăstioasă pe care înaintează în imbecilitatea ei spreabis, și s'ar decide încă odată pentru o puternică afirmare a voinței ei de a trăi. Dar tocmai aceasta e ce face, o situația să fie atât de desperată, adevăratul, că masele nu au simț pentru aceste simptome de decadență, și că nu au conducători, cari să le iee legătura dela ochi, instruindu-le asupra primejdiei în care se află starea de lucruri, și totodată luând inițiativa cu mână tare pentru opera de mântuire.

Căci aceea e boala noastră, acela e izvorul întregii miserii, care s'a lăsat pe întregul teritoriu politic și social, o a prins rădăcină o formală groază de adevăr în viața noastră publică, și simțul de neimpăcată realitate de odinioară din politica ungurească a cedat locul în timpul mai nou cultului fanatic și orb al frazelor înșălătoare.

Popoarele înapoiate au obiceiul de a se ținea legate de curente de idei, peste cari demult a trecut spiritul vremii cu elementara sa râvnă de înaintare, și-și pierd energia vieții alergând fără rațiune după ideale demult îngropate.

Ideea națională a fost principiul format al secolului al nouăsprezecelea. Aceasta ce s'a putut, a realizat ideea aceasta înainte de a apune veacul în care s'a născut. Opera ei a fost întemeierea imperiului german și a unității italiene, și chiar și renașterea națională și de stat a Ungariei încă trebuie considerată ca produs al procesului adânc de prefacere din zilele acelea, pe care l-a provocat ideea națională în organismul european. Noul secol a împăturat însă steagul acestei idei și a desvilit steagul ideii sociale. Popoarele cari abia acum au fost deșteptate de ideea națională și exclusiv ei se închină, primindu-și încă numai dela ea impulsurile creatoare, nu sunt alta decât întârziatori tragici! Tragici cu privire la soartea lor, fiindcă au recunoscut un adevăr abia după ce fântâna din care izvorea cu prisosință, a săcat de mult.

În secolul prefacerilor noi sociale Ungaria cade de nou în cercul exclusiv al ideilor naționale. Aceasta e sor-ginta din care se scurg acum toate miseriile vieții noastre publice. Parlamentul, presa, viața municipală, guvernul, opinia publică, — toți factorii vieții naționale și de stat sunt stăpâniți numai de această imaginație de forță, de restaurarea ideii naționale, pe care vreau de nou să o ridice la singurul motiv dominant în politica maghiară!

Cum s'a născut această imagine de forță și cum a devenit ea vatră de epidemie, care inveniează întreaga noastră viață publică, nu vom scruta de astădată, și nu vom stabili de nou măsura responsabilității, care cade asupra actualilor conducători ai Ungariei, pentru o astfel de rătăcire. Sunt mulți în țară, cari văd situația destul de bine, deși nu au curajul, ca prin o recunoaștere sinceră a adevărului să iee lupta în contra terorismului de

partidă, organizat pe scară întinsă. Va veni însă vremea, când va cădea negura de pe ochii opiniei publice, și amarele necesități ale vieții vor sili țara să se abată dela nebuniile dominante de astăzi. Și atunci va sosi și ziua de judecată pe care o va pregăti națiunea deșteptată din beția de fraze urzitorilor acestor grave rătăcirii. Dar e timpul suprem, de a se arăta pustiirile pe cari le a făcut și până acuma direcția aceasta fatală în cele mai prețioase bunuri ale patriei noastre. Și pustiirile acestea ne duc la răul fundamental, la cronică și fundamentală nesinceritate în viața noastră publică. Parlamentul și guvernul, cu toate că au eșit din sinul tuturor alegătorilor, nu pot să iase din mocirla unei miserabile gospodării de partid, și nu sunt în stare să desvoalte activitatea creatoare și reformatoare, de care are țara cea mai mare trebuință. Mii de necesități bat la porțile legislațiunii, dar aceasta nu are urechi pentru a auzi strigătele admonitoare ale unei vremi ce clocotește. Întreaga ei ambiție o ține legată ideea, de a stoarce cu forța „succese”, cari fără a aduce țării vre un folos, fie cât de mic, pot numai să satisfacă anumite vanități.

În politica internațională se adună materia explosivă văzând cu ochii, pentru a provoca o conflagrație generală europeană. N'are a face, și apostolii frazelor se leagă mereu în aspirațiuni, cari în actuala stare de lucruri pot să dea în demn la conflicte primejdioase, iar pe cel ce nu vrea să-și deie cu capul de pârte, sunt gata să-l timbreze de tradator de patrie!

De altă parte politica economică a lunei întregi s'a manifestă în tendința, de a se crea teritorii mari de producțiune și consumare, pentru a concentra pe terenul economic și a schimbului de marfă să se facă posibilă crearea unei pozițiuni tari în lupta de concurență neimpăcată a popoarelor, — dar patrioții esaltați (die Hurrah-patrioten) cari conduc soartea și ideile națiunii, n'au atragere spre așa ceva. Ei predică evanghelia desfacerii economice și financiare de către Austria, fără a precumpăni, ca țara aceasta sedusă prin deșteptarea vanității, orice „succes” pe terenul acesta are să l plătească cu jertfiera condițiilor economice de viață!

Unde e mâna curajoasă și puternică, gata și în stare să-și facă intrarea în acest paingeniș al minciunilor periculoase de moarte, pentru a-i nimici firele otrăvitoare, pentru a da alt curs de gândire țării și a o abate la calea nouă, pe care Ungaria trebuie să pășască fără amănare, dacă nu vrea cumva să scumbe în urma defectelor interne pe care le are? Vremea cea nouă îndrumă poporul maghiar și ființa sa de stat spre noua scopuri. Forțele de a putea atinge nouele scopuri nu mai pot fi însă luate din ideile trăite ale fântânelor secate, cari și-au întrebunțat puterile lor forță de formațiune în anii 1848 și 1867, când s'a făcut renașterea națională și de stat a Ungariei.

Ideea de stat maghiar trebuie deci să primească un nou conținut, în consonanță cu spiritul vremii din secolul al douăzecilea, adevăratul indemn de înaintare socială, iar aceasta are să fie misiunea suferinței universale. Aceasta nouă stea lucitoare are să conducă patria noastră peste frazele măcinate, peste adevărurile moarte

și peste minciunile vii, la o nouă viață, plină de isbânzi! Asta este, în zilele turbure de astăzi, cea mai bună și mai veselă speranță a noastră.

NOUȚĂȚI.

Representanța fundațiunii Gozsdu s'a întrunit Sâmbătă în Sibiiu, pentru rezolvarea agendelor curente, între cari și împărțirea stipendiilor. Pentru a participa la ședințe au sosit la Sibiiu P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului, P. C. Sa, protosințelul, G. G. Bogoevici secretarul fundațiunii, și ilustrii domni: Dr. Iosif Gall, Ioan cav. de Pușcariu, Avram Berlogia și Nicolau Poyнар, iar din Sibiiu ia parte la ședințe dl Parteniu Cosma. Ședințele sunt conduse de I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolit Ioan Meșianu.

Consistor metropolitan se ține mâine, Joi, în Sibiiu, sub presidenția I. P. S. Sale, Domnului Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu.

Dela cassa arhiepiscopale. Dl Demian Dragonescu și soția Cecilia din Galați, donează fondului Catedralei 20 cor., iar dl Dumitru Agri-culu și soția Sultana din Biscuriu, 5 coroane.

Hymen. Domnișoara Lucia Lazar și domnul Emanuel Stoica logodiți. Șimleu, August, 1909.

Aviator român. Locotenentul din armata română dl Rodrig Goliescu, a făcut mai multe experiențe interesante cu un aeroplan, invenția d-sale. Tînărul inventator a primit acum o subvenție de 20 de mii de lei în vederea construcției aeroplanului său, care se va construi la Paris, unde dl Goliescu va pleca în curând, ca să supravegheze construcția aparatului său.

† **Dr. Iuliu T. Mera.** Despre moartea distinsului medic și scriitor român Dr. Iuliu T. Mera, anunțată deja din partea noastră, primim următorul anunț funebrel: Pătrunși de cea mai adâncă simțită durere, aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, cunoscuților și prietenilor, că iubitul nostru fiu și frate Dr. Iuliu T. Mera, medic balnear al băilor din Carlsbad, în urma unui morbo greu, suportat cu resignațiune creștinească, în anul 48 al etății, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în Viena, la 11/24 August. Rămășițele pământești ale defunctului se vor transporta la Șiria, comuna sa natală, și depune spre vecinică odihnă la 15/28 August 2 ore p. m. din sf. biserică ort. română, în cripta familiară. Șiria, în 14/27 August 1909. Dormi în pace suflet b'ând și nobil! Văd. Elena Mera ca mamă. Văd. Draghina Secula născ. Mera ca soră.

FOIȘOARĂ.

Un suflet sincer

de Vasile Stoica.

(Ecaterina Pitiș: Poezii, „Minerva”, Buc.)

De când a apărut în literatură dnul Octavian Goga, și prin originalitatea și îndrăzneala concepțiilor sale s'a ridicat la înălțimea, la care se află astăzi, o mulțime de nechemăți a tăbărit asupra revistelor cu imitațiile lor ridicole, chiar scandalos de stupide uneori. Dacă dl Goga a cântat Oltul, cutare nevărstnic hodorogeste despre Murăș, alt copilandru declamă frase despre Tisa, un al treilea scârție din versuri despre Dunăre, ba se molipsește de boala asta și oameni serioși ca dl I. U. Sorien, (Prutul). Dacă dl Goga cântă pe cei năcojiți, cu toții se inspiră de miseria din bieteile bordeie, unde ei cu siguranță n'ar intra fără sticluta cu apă de Colonia la îndemână. Și pretutindenea aceleași frase caraghioase în grozăvia lor, aceleași declamații neocapte, același naționalism de bălcu, aceeași jale naivă a neamului, aceeași desnaideje mincinoasă, — aceeași stupiditate.

Alții imitează pe decadenții apuseni pe Charles Beaudelaire, pe Paul Verlaine ș. a. — firește în escentricitățile lor — și se cred originali introducând în poezie confuzia și obscuritatea totală. În mania

de a fi originali nu se fereșe nici de obscurități jignitoare pentru noi, cari până acum cel puțin în literatură, am fost scu-tiți de ele. Aceeași îndrăgare de secături, aceeași lipsă de idei, aceeași stupiditate în alte variante.

Iar dacă în băjbăiala asta literară cei aleși își scot la iveală plăzmuirile, parcă-i o ploaie binefăcătoare după o zăpușală înecăcioasă.

Numele dsoarei Ecaterina Pitiș le va părea poate multora necunoscut. De vină e modestia, sau mai bine zis sfiala, care a îndemnat-o, ca cele mai multe dintre poezii să și le publice sau prin bătrâna noastră „Gazeta Transilvaniei” sau prin copilăreștile „Ramuri”, ba chiar prin careghios-lăcul de „Familia Română” și numai puțin, foarte puțin prin „Sămănătorul” de pe vremurile dlui Iorga.

Strânse acum toate acestea într'un volum, din fiecare pagină, din fiecare vers răsare sufletul plin de gingășie femeiască, de simțire și înainte de toate sufletul sincer al autoarei lor. Iar sinceritatea mai cu seamă acum în literatura noastră, e cea mai frumoasă însușire a unui suflet ales.

Femeie înainte de toate și înțelegătoare, dsoara Pitiș nu declamă frase sarbade de patriotice și nu se confundă în cugetări filosofice zăpăcite și neguroase ca doamna Farago, nu alunecă în prosa Mariei Cioban și nu se perde în țacă-

neala pliticoasă în care se învârtă în vremea din urmă dsoara Cuntănu. Cântăreață a naturii, dar femeie, o impresionează nu măreția munților, vălilor, nu deslănțuirea sălbatică a furtunii peste întinsul codrilor, ci zarzării, salcâmi înfloriți, viața acelora cari stau mai aproape de sufletul unei femei, totodată simbolul vieții noastre: viața florilor. Cetiți poezia „Garofițe”. Cu câtă gingășie și înțelegere e zugrăvită dragostea de o vară a garofițelor din fereastră cu fluturii galbeni care le cerceta zi de zi, până ce cu apropierea toamnei venia mai rar

Pe la flori să le sărute
Și era mai trist acum
Și pleca cu mult mai iute,

ca în curând să nu mai vie, iar bieteile flori încet încet să se usuce de dor și de durere.

Nu-i asta oare și povestea atâtor inimi!?

Cetiți „Floare albă” și veți vedea același simbolism.

Și pretutindenea pare o'ar fi împreunată simțirea adâncă a lui Lenau cu seninătatea cântecelor lui Uhland, cari probabil și sunt poezii favoriți ai domnișoarei Pitiș.

Chiar și în descrierile sale adevărate valoare e în puterea artistică, cu care știe contopi culorile și simțire, întindere în spațiu și adâncime în sentiment, cu care știe turna în natură felul său propriu de

a simți și cugeta, dând astfel și descrierilor un caracter subiectiv. Tablourile naturii în întreaga-i poezie par mai mult niște mijloace pentru scoaterea în relief a sufletului său împăcat, peste care au trecut năcazuri, dar căruia i-a rămas neclintită credința în înțelepciunea divină. Și cu această credință se mângăie în restriști și se bucură copilărește în vremuri bune. Nu se resvrătește nici odată. Înțelege, că viața încă și are barierele sa'e, înăuntrul cărora li e dat tuturor să pe-treacă. E de admirat împăcarea aceasta cu viața.

Ce dulce-i, când ești singur
Să ști că unde-va
O inimă mai este
Și aceea e a ta.

Ce dulce-i, când și oameni
Și soartea te-a înșelat
Să s'mți că-ți este gândul
Și sufletul curat.

Ce dulce-i, când din lume
Speranțele îți pier
Să poți să îndrepti privirea
Cătându-le la cer.

Însă de concepția asta a vieții foarte puțini sunt capabili.

Pretutindenea aceeași viață senină și armonică în poezia dsoarei Pitiș. Pa-timi mari, sbuciumări întunecate niciodată n'au chinuit o. Rănila de odinioară și de altfel ușoare s'au vindecat, iar acum îi răsar în minte tot așa de duioase ca și amintirile copilăriei.

Maiestatea Sa Monarhul nostru a plecat din Ischl la Innsbruck pentru a lua parte la serbările jubilarie din Tirol. Se implinesc acum o sută de ani dela luptele purtate pentru libertatea Tirolului.

Posturi de profesori. La institutul pedagogic al diecezei Caransebeșului sunt de ocupat două catedre de profesori, una de istorie, geografie și constituție, a doua de matematică și științe naturale. Salarul anual e 1600 cor., bani de cvartir 400, evinovenii 5 de câte 160 cor.

Moșia din Retișdorf, comit. Târnaveni, de-o întindere cam de 800 jugăre, care aparținuse comitelui Ladislau Béli, a fost cumpărată de avocatul din Făgăraș, dl Octavian Văzu, cu prețul de 540 de mii de coroane.

In Folticeni, una din comunele moldovenești aproape cotoprite de iudovime, un ofițer român, căpitanul de stat-major Popovici, a fost insultat pe stradă de evreul Puchner. Ofițerul, neputând suferi obraznicia evreului, l-a palmuit. Mai mulți evrei atunci încunjură pe căpitan; dar soldații cari treceau pe stradă intervin, și percușiunii o iau la sănătoasa.

Congresul internațional al medicilor s'a deschis la Budapesta Duminecă prin o cuvântare ținută de prof. univ. Korányi. Arhiducele Iosif a salutat congresul în numele Maiestății Sale, ministrul Apponyi în numele guvernului, iar primarul a vorbit în numele capitalei. Depeșe omagiale s'au trimis monarhului nostru și regelui Manuel al Portugaliei.

Alegere de învățător. Ni se scriu următoarele: In comuna Câmpuri-Surdac (protopr. Iia), Duminecă în 16/29 August c. s'a ținut alegerea de învățător sub conducerea dlui prot. George Oprea. A fost ales cu totalitatea voturilor inv. Ioan Ungurășan. Se nădăjduiește, că nou alesul va căuta, ca împreună cu preotul și poporul să muncască la înaintarea în toate direcțiile, și în bună înțelegere se vor trudi toți la conservarea și prosperarea instituțiilor înființate în această comună harnică.

Teatru maghiar în Sibiu. Trupa teatrală a directorului Szilágyi D. își începe astăzi, 16 Septembrie n. reprezentațiile în teatrul orașenesc cu piesa „Tartarjász” (Năvălirea tatarilor).

Expoziția de portrete, aranjată de secțiunea sibiană a reuniunii „Sebastian Hann” s'a deschis Sâmbătă în localitățile pavilionului dela laoul de patinat. Tablourile formează proprietatea particularilor, cari le-au pus la dispoziția reuniunii pentru a putea întoamni expoziția aceasta. Se găsesc expuse tablouri începând din secolul al 17-lea și până în zilele noastre. Nu numai Sibiu, ci și celelalte orașe săsești sunt reprezentate cu lucrări de valoare și interesante din multe puncte de vedere. Catalogul conține 222 de numere, dintre care 114 sunt portrete în ulei, restul e compus din desemnuri, aquarele, stampe, siluete și litografii. Expoziția se bucură de numeroși vizitatori. Va sta deschisă până la 6 Sept., zilnic dela 9 ore dimineața până la 6 ore sara. Intrarea 50 de bani.

Dragostea, izvorul acesta vecinic de poezie, e un izvor de mărgăritare pentru dânsa. Amintirile duioase cu bunica, cu mama, cu căsuța mică și saloamul de peste drum, toate se întorc în fața dragostii. Ea e vraja care-i face drag, satul cu toată prosa și sărăcia lui.

Cu tot din el și toți ai lui.
Că la sfîntit și fermecat
Doi ochi căprui.

Ea dă naștere acelei povestiri despre păstorul îndrăgît, care a pornit în lume pentru totdeauna și amintirea căruia nicio vremea cu toate schimbările n'a putut-o șterge. Din flori ei se împletesc acele minunate cântece, în cari limpeziimea expresiunii și melodia versului nu-i întrecută decât de seninătatea și adâncimea sentimentului. Cităm unul la întâmplare:

Lună dragă, tu ce știi
Oamenii și țara,
Spune-i lui că-mi trec pustii
Fără răs și bucurii
Căsurile sara.

Spune-i lună ce ți-au spus
Ochii mei intr'una,
Spune-i, spune-i că de sus
Vezi cum stau cu gândul dus
Noaptea totdeauna.

Și mi-e sufletul pribeag,
Lună călătoare,
Și mi-e dor de el mi-e drag,
Și plângând mă află 'n prag
Răsărit de soare...

Monument independenței. Comitetul de inițiativă pentru ridicarea unui monument al independenței române la Craiova au prezentat regelui Carol macheta monumentului turnată în bronz. Este o lucrare a sculptorului Pavelescu, care este stabilit în Florența, unde are un frumos atelier. Macheta a fost oferită ca dar suveranei române, reginei Elisabeta, din partea artistului. Monumentul va avea o înălțime de zece metri și se compune din statua regelui, generalii Cernat, Lehovari, căpitanul Zănescu comandantul bateriei și patru soldați lângă tunuri.

Serbări la Ruscuc. Cu mare solemnitate s'a desvîlțat s'atuaia libertății în Ruscuc, ridicată în memoria luptătorilor pentru liberarea Bulgariei. A fost un prilej d'a manifesta pentru înfrățirea bulgaro-română. Au asistat la serbare miniștri bulgari, mai mulți generali și alți fruntași militari și civili. O delegațiune a societății veteranilor „Coroana de oțel” a reprezentat România. S'au trimis telegrame omagiale călduroase regelui Carol la Sinaia. Oratorii au glorificat poporul românesc, prin a cărui jertfe s'a întrupat idealul național bulgar: liberarea Bulgariei și regatul independent de astăzi.

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, din privilegiul avansării dlui Zacharie Colceriu din Sighișoara de cancelist comitatens, au dăruit familia preotului Chirion Munteanu din Trapold 1 cor.; familia dlui Teodor Mosora din Sighișoara, 40 b.; Ioan Socu, revizor r. (Sibiu), 1 cor.; I. Varga, contabil, 20 bani; Zacharie Colceriu, 1 cor. și Dr. Vasile Covrig, cand. de adv., (Sighișoara), 40 bani. La același fond au mai dăruit: Ioan Hanzu (București), 1 cor.; Maria Moga, din privilegiul onomastice sale, 40 bani; Nicolae Comanici, notar (Garaului) și soția sa Ana n. Nicoala, 1 cor. Vic. Tordășian, prezid., 10 bani.

Zeppelin la Berlin. Sosirea contelui Zeppelin în capitala germană a fost așteptată de o mulțime enormă. Sute de mii de oameni așteptau sosirea balonului. In 29 Aug. la orele 12 și jumătate, făcând mai multe evoluțiuni, balonul a debarcat pe câmpia Tempelhof. Muzica militară a intonat un marș, după care publicul entuziasmat a cântat imnul: „Deutschland, Deutschland über alles”. La primirea lui Zeppelin a fost de față împăratul Germaniei, împărăteasa și întreaga curte. Imediat după sosire Zeppelin a salutat militărește pe împărat, care a rostit un scurt discurs. Primarul Berlinului asemenea l-a salutat, zicând că Zeppelin se poate bucura astăzi de iubirea întregii națiuni germane. După aceea împăratul, împărăteasa și Zeppelin s'au urcat în automobilul imperial și s'au îndreptat spre palat. Pe tot drumul Zeppelin a fost aclamat de mulțimea, care făcea bătăile, pălăriile și arunca flori. Intrarea în Berlin a fost un adevărat triumf. La palat s'a dat un prânz de gală în onoarea eroului aviator, și s'au rostit mai multe toast. Împăratul și contesa Zeppelin au apărut împreună la fereastră, și au fost aclamați de un public imens. Balonul lui Zeppelin se va prezenta în curând și Maiestății Sale Monarhului nostru.

Și peste tot se revărsă o melancolie ușoară care abia iei-colo trece în pesimism (Cântecul frunzelor, In Cimiter), d'n fiecare pagină răsare armonia simțirii, blândețea visătoare și senină, gingășia femeiască, și mai mult decât orice sinceritatea.

„Fapta Oandezului care și-a tăiat o mare parte din plantele aromatice de pe insule, ca să ridice valoarea celor rămase e o procedură, pe care dacă ar urma-o poezii, ar face foarte bine” — zice Macaulay (in „Byron”). Rostul acestor vorbe nu l-au înțeles mulți, foarte mulți la noi și nu l-a înțeles nici dșoara Pitiș. Numai așa ne putem explica cum alături de poezii mărgăritare s'au putut străcura reminiscențe din autorii sentimentali romantici cu sârbezimea îmbrățișărilor, sărutărilor și rătăcirilor pe la izvoarele codrilor cu prosa burgheză și ridiculă a jurămintelor și făgăduințelor.

... în unde de izvor
Să ne privim îmbrățișați
Cu dor.

Și zică lumea că-te-o ști,
Îndrăge vorbe seci,
De mă iubești eu te-oi iubi
In veci.

Inocentrările acestea juvenile cu „dacă vrei tu, și eu vreau” le-ar fi putut înălțura o îngrijire mai serioasă și o autocritică mai severă.

Dela dșoara Pitiș așteptăm încă mult, foarte mult.

Avis. Pentru orientarea multor părinți din jurul Albei-Iulie dăm știrea, că cu începerea an. școl. 1909/10 s'a instituit la gimnaziul rom.-cat. din Alba-Iulia clasă paralelă pentru I-a clasă gimnazială. Deci părinți, chiar și cei din loc, cari până aci cu mari spese și griji trebuiau să și ducă în alte părți copiii gr.-or. din cauză că se umplea întotdeauna numărul cu elevi cat. și cu gr.-cat., pot la sigur să și ducă acum copiii lor aci, că vor fi primiți.

Dar pentru biserică. In 15/28 August s'a împodobit sf. noastră biserică, de către evlavioasa vâd. Maria Dineș I. Toader din V.-Brad, cu un păhar (potir) și disc aurite, pentru cari primească iubita noastră creștină călduroasele mulțămite ce ni le exprimăm și pe calea aceasta și rugăm pe bunul Dumnezeu, ca credința ce o are față de sfintele biserici să i o întărească și mai mult și darul și binecuvântarea lui Dumnezeu să nu-i lipsească din ostăneala ei; iar păharul mântuirii să-i fie de folos. Mișlăleni la 15/28 August 1909. Miron Popoviciu, paroh.

Petrecere în Bungard. Tinerimea română din Bungard invită la producțiunea teatrală, declamatorică, cea va aranja Duminecă în 23/5 Septembrie. 1909 în edificiul școlii rom. din Bungard. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare de pers. 80 fl., de familie 1 cor. și 50 fl. Suprasolvirile se primesc cu mulțămite și se vor cuita pe cale ziaristică.

Apel.

In 20 Iunie a. c. la sfatul, stăruința și sub conducerea neobositului nostru învățător Z. Frandez, ne-am hotărât și constituit spre formarea unui cor bisericesc, pentru a cânta în Dumineci și sărbători, ceace în curând ne-am și deprins, spre bucuria parohienilor și precum i să cuvine unei biserici atât de pompoase precum e a noastră! Tot atunci membrii corului dornici spre învățătură și cultură au pus bază unei biblioteci populare, din ale cărei cărți să ne adăpăm spiritul cu învățăturile și povețele cuprinse în ele. De oarece însă mijloacele ne sunt atât de puține și neînsemnate, încât nu putem ajunge îngrabă la un rezultat oarecare, subscrișii vin a apela la bunul și nobilul simț al onoraților autori, editori și binefăcători spre a ne trimite cărți folositoare pentru biblioteca noastră populară, pentru ce vom fi mulțumitori tuturor binefăcătorilor.

Acest apel ne rugăm a-l reproduce și în celelalte foi românești.

Binefăcătorii sunt rugați a trimite cărțile la adresa sub însemnaților.

Cei ce ne vor trimite vor fi publicați mai târziu în foaia „Tel. Rom.”

G. Hodac (p. u. Görgény Szt.-Imre) com M.-Turda.

Nicolau Mann

june, cas. reun.

Constantin P. Harșan

june, bibl. reun.

Economie.

Premiare de cai de prăsilă.

Comisiunea comitatului Sibiu pentru prăsilul cailor va ținea Sâmbătă, în 11 Septembrie n. c., la 1 ore d. a. în piața veche de vite a Sibiului o premiare pentru prăsilă de cai. Premiile constau din bani și diplome de laudă.

Premii în bani să dau a., pentru iepe dela 4—12 ani prezentate cu mânzi deplini lăptați, cari sunt bine nutrite, sănătoase, puternice și posedă recerînțele pentru o iapă aptă de prăsilă; b., pentru mânze de 3 ani și c., pentru alți mânzi și mânze mai tinere, dar în toată privința escelenți.

Iepele și mânzii, ce vor concura, sunt de a se prezenta pe ziua numită până 1 ora d. a. și a se posta în rând.

Despre fiecare iapă sau mânz trebuie să se arete atestatul comunal, prin care să se dovedește, că respectiva persoană ține iapa și mânzul de cel puțin 6 luni în proprietatea sa și ținula de mînzit.

Premii în bani primesc numai economi, ear persoane mai avute sau de rang mai înalt vor primi diplome de laudă.

Premii pentru iepe cu mânzi bine lăptați sunt 7 și anume: 1 premiu de 70 cor.; 1 premiu de 60 cor.; 2 de câte 50; 2 de câte 40; 3 de câte 30; 4 de câte 20 și 5 de câte 10 cor. Pentru mânze de 3 ani: 1 premiu de 50 cor.; 1 de 40, 1 de 30, 1 de 20 și 2 de câte 30 cor. Pentru mânzi în calitate eminentă: 2 premii de câte 40 cor.; 1 de 30 cor.; 4 de câte 20 și 5 premii de câte 10 cor.

Diplomele de laudă se împart cultivaților de orice clasă și sunt diplome de clasa I de aur, de cl. II de argint și diplome de clasa III de bronz.

Apelăm la cultivatorii nostri de cai să iee parte în număr cât mai mare la această premiare, făcută în scopul prăsilii cailor.

Sibiu, 27 August n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucuța
prezid.

Vic. Tordășianu
secretar.

Masa studenților dela „Albina”.

Concurs.

Pentru ocuparea locurilor vacante la masa studenților dela institutul „Albina” se publică concurs. Studenții de naționalitate română, cari doresc să fie admiși la această masă au să și înainteze la direcțiunea institutului până la 10 Septembrie n. c. orele 5 d. a. cererile instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre averea părinților.
3. Testimoniul ultim școlar, și
4. Atestat de primire în una din școlile medii din Sibiu.

De oarece în urma scumpetei pieței din Sibiu probabil că va fi restrâns numărul beneficienților la masa studenților, se vor lua în considerare numai cereri dela studenți din gimnaziul superior (cl. V—VIII).

Sibiu, 30 August 1909.

Direcțiunea „Albinei”.

Cărți și reviste.

„Biblioteca pentru toți”, Nr. 484, a apărut, cuprinzând: povești și legende de Washington Irving, traducere de Edgar Aslan. Prețul 30 bani. Tinerimea în deosebi și iubitorii de povești încântătoare, cari ne duc în lumea feeriei pe care ni-o arată visele noastre, vor primi cu cel mai mare entuziasm acest volum al unuia din cei mai măiestri povestitori de lucruri supra naturale. Ceeace caracterizează în deosebi pe marele povestitor Washington Irving și-l face în deosebi simpatic, este că în admirabilele-i fantazii, pline de imaginație, poetice și strălucitoare, simțim că trece și un larg suflet de umanitate care ne înduioșează și mărește interesul nostru pentru eroii povestirilor sale. Traducerea minunată e datorită mult regretatului poet Edgar Aslan, mort prea de curând și în care literatura noastră a pierdut un talent ales și real. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toți” ce cuprinde 500 de numere a se cere la Librăria Editoare Leon Alcalaș la București.

„Luceafărul” Nr. 16—17, a apărut cu următorul sumar: Ion Gorun: Vrabia și rânduneaua. E. Savu: Reverie (poezie). Maria Cunțan: Căsuța mea (poezie). Al. Ciura: Pe valea Cerbului. Simina Bran: O hi cu luciul catifelii (poezie). * *: Membri și Academiei române. Maria Cunțan: Aici mă simt acasă (poezie). A.-S.: Târziu (poezie). Ioan Adam: Glume țărănești: Frica de Damnezeu. S.-G.: Decepție (poezie). * *: Viz ta arhiducelui Francisc Ferdinand la Sinaia. Teodor Murășan: Vei plânge mult...? (poezie). E. S.: Cântec (poezie). A. O. Maior: Rândunel. D. Crai-nic: Nostrună (poezie). D. A. T.: Lui Eminescu (poezie). D. N. Ciotori: Pagini străine: Selma Lagerlöf (1858). Prihorul (Gașă-roșie). Z. Bărsan: Mărul. Dramă în 2 acte. A. Popoviciu Bănăneanu: Scri-soare (poezie). Traian A. Pinteru: Buvioul (poezie). A. B.: E'ena Popea. Dări de seamă: Al. Vasiliu: Căntece (E. H.). N. Gane: Sine (T.). C. Negri: Versuri, Proză, Scrisori (T.). Ion Gorun: Robinson în Țara Românească (T.). Iosif Sterca-Șuluțu: Aduas la Partea a VI a din Memoriu (C.). Cronică: Atlasul lingvistic al prof. Weigand (H. P. P.). Un congres al scriitorilor. Monografia lui Șaguna. † Grigore Ventura. Bănoile și Asociațiunea. Conferințele „Asociațiunii” (Oct. O. Tăslăuanu). Figuri contemporane din România. Jubileul universității din Lipsea (H. P. P.). Reviste și ziare. Știri. Poșta redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: Dr. Augustin Bunea. Vasile Mangra. Dr. George Murnu. Ion Al. Bassarabescu. Dr. G. Popovici. 8 ilustrații privitoare la vizita arhiducelui Francisc Ferdinand la Sinaia. Selma Lagerlöf. Elena Popea. Elena Popea: Interior (după masă); Peisagiu cu mestăcenii; Fata cu flori. Alfred Tennyson.

Nr. 450/1909.

[300] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din comuna Laz, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt: Salar 1000 cor. din care 800 cor. întregire dela stat.

Învățătorul ales e dator a instrua în școala de repetiție; a face cu copiii de școală cor și a cânta Dumineca și sărbătorile în biserică.

Concurenții să-și aștearnă cererile în termenul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și până la alegere a se prezenta în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Sebeș, 12 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 922/1909.

[301] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc, dela școala gr. or. română din Sâmbăta inf. protopresbiteratul Făgărașului, se publică concurs cu termen de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Salariul învățătoresc se va acoperi prin repartitie dela popor cu suma de 600 cor.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile instruite conform cerinței regulamentului școl. la subscrisul oficiu protopresbiteral, în termenul indicat și au a se prezenta înainte de alegere la biserică și în fine se recere ca alesul învățătorului se conducă copii în biserică la sfânta liturghie și a înființa cor cu ei și cu cei de repetiție și cu adulții.

Făgăraș, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea,
protopop.

Nr. 25/1909 paroh.

[305] 1—1

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub Nr. 8683 școl. 30 Iulie 1908 și de comisiunea administrativă din Sighișoara la 9 Sept. 1908, să dă în întreprindere pe calea licitației publice minuende, adaptarea școlii gr. or. din Biertan, tractul Mediaș.

Licitația se va ține în școală, la 5 Septembrie șt. n. 1909 3 ore p. m.

Prețul de strigare e 1934 cor. 13 fil.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitației 10% în bani sau hârtii de valoare.

Comitetul își rezervă dreptul de a concedea cu lucrarea pe acela din întreprinzători în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiile de licitație se pot vedea la oficiul parohial.

Biertan, 3 Aug. 1909.

N. Isaila par.-pres. **Iosif Furea** epitr. I. **N. Stuchorean** epitr. II.

Nr. 206/1909.

[292] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a Josani cu filia Pestuș mic, protopresbiteratul Hunedoarei, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul sus indicat, și cu prealabila în cunoștință a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia și cuvânta.

Hunedoara, la 8 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Avram S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 443—1909.

(283) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învățătoarești din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „foaia „Telegraful Român”, anume în:

1. **Nadoșă română:** salar anual 600 cor. cuartir și lemne de focărit; ear din 1 Iulie 1910 cor. 1000: din repartitie 700 cor. dela Consistor 100 cor. și dela stat 200 cor. Învățătorul, în acest salar e îndatorat a funcționa și ca cantor.

2. În **Ibănești-Pădure:** salar anual 600 cor., din repartitie 400 cor., ear dela stat 200 cor.; cu 1 Iulie 1910 va avea salar 1000 cor., cuartir și lemne de focărit.

Suplificele concursuali, instruite conform legilor din vigoare, petenți le vor așterne subscrisului în termenul deschis, — la Maros-Kovezd, p. u. Déda.

Murăș-Cuezd, 5 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Galacteon Șagău
protopr.

Nr. 9363 Epitr. 1909.

[299] 2—3

Publicație.

Consistorul arhidiecesan dă în întreprindere pe calea licitației publice zidirea unei școli centrale elementare în Sibiu.

Ofertele închise și sigilate procurate cu timbru de o coroană și cu vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare dela prețul strigării de 51.000 cor., sunt a se înainta la consistorul arhidiecesan la 17/30 Septembrie 1909 5 ore p. m. — cu declarație de cuprinsul că oferentul cunoaște condițiile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie și se supune acelor necondiționat.

Planurile, preliminarile de spese, condițiile de licitare se pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficiale până la ziua licitației.

Sibiu din ședința consistorului arhidiecesan ca senat epitropesc ținută la 8/21 August 1909.

Consistorul arhidiecesan.

Nr. 606/909.

[295] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna Armeni, tractul Mercurei, se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salariul: 600 cor. din repartitie, și cuartir. Cuincenalele se compută începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta și a se face cunoscut poporului.

Mercurea, la 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurar
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învățător cl. I la școala rom. gr. or. din Turcheș, protop. Brașov se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. adică șeasă sute cor. plătite în rate lunare anticipative.
2. Cuartir natural și un pătrar jugăr pământ.
3. Cuincenalele îl va primi învățătorul după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Dela învățătorul ales se cere ca să țină strană în toate zilele pe lângă remunerația de 1/6 parte din venitele dela epatrafir și să țină și școala de repetiție.

Doritorii de a ocupa acest post sunt rugați așterne suplicile lor la on. oficiul protopresbiteral în Brașov.

Din ședința comitetului parohial rom. gr. or. din Turcheș ținută în 9 Aug. 1909.

Ir. D. Eremia
prez. com. par.

Toma Bronea
notar.

Văzut.

Brașov, 11 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Brașov.

Vasile Voina
protopresb.

(298) 2—3

Nr. 106/1909.

(296) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc devenit vacant la școala noastră confesională gr. or. română din Baia protopresbiteratul Zarand să scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare.

Salariul împreunat cu acest post e 800 cor. pe lângă alte accidențe. Cuartir și grădină în natură.

Cu începutul anului școlar 1910/1911 să puna în perspectivă uroarea salariului la 1000 coroane sau prin ajutor de Consistor sau dela stat.

Învățătorul care va fi ales, va fi deobligat a conduce băieții în toate Du-

minecile și sărbătorile la biserică și a cânta cu ei la sfânta liturghie; va instrua băieții în religie și va ține școala de repetiție. Cel ce va ști conduce corul bisericesc va fi preferit.

Cuincenalele să compută începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu la această școală.

Concurenții la acest post au așterne cererile instruite conform normelor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral al Zarandului în termenul indicat îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și spre aș arăta dexteritatea în cântări.

Din ședința comitetului ținută la 6 August 1909.

Baia, la 6 August 1909.

George Drăgan
paroh prez.

Nicolau Popica
notar.

Nr. 694/1909.

Vidi:

Vasiliu Damian
protopop.

Nr. 663/909

[268] 3—3

Concurs.

În urma ordinului Preaveneratului Consistor Arhidiecesan dto 23 Iulie a. c. nr. 8609 Școl. se publică concurs comutativ din oficiu pentru posturile învățătoarești din comunele: 1. Buceș, 2. Grohot, 3. Mihăleni, 4. Prihodiște-Tătărești, 5. Rovina și 6. Șesuri.

Emolumentele sunt cele usitate la cari pentru a se satisfacă noiei legii școlare se va cere întregirea dela stat.

Reflecții la vre-unul din aceste posturi au a se prezenta în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să țină școala de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători elevii la biserică și să cânte cu ei la sf. liturghie.

Petenții au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare până inclusive 25 August v. a. c.

Cei cu praxă au se alătura documente despre serviciul lor neîntrerupt eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 3 August 1909.

Vasile Dămbian
protopresbiter.

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor Arhidiecesan Nr. 8765 Școl. din 23 Iulie a. c. să dă în întreprindere pe cale de licitație publică minuendă zidirea școlii gr. or. din Ludești-Costești protopresbiteratul Orăștiei.

Materialul necesar precum: piatra, cărămida, nășipul și lemnul de clădire îl prescrie comuna.

Licitațiunea se va ține Duminecă în 5 Sept. șt. n. a. c. la 1 oră p. m. în cancelaria oficiului parohial. Prețul strigării 9335 cor. 87 bani.

Licitanții înainte de începerea licitațiunei au a depune vadiu de 10% în bani gata, sau hârtii de valoare. Ofertele închise au a se înainta oficiului parohial până la 11 ore a. m. în ziua licitațiunei.

Comitetul parohial fi stă în drept a concedea cu lucrarea pe ori cine dintre minus-oferenți.

Planul, preliminarul ee spese și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Ludești.

Ludești, la 6/19 August 1909.

Comitetul parohial:

Vasiliu Bolean
paroh și prez.

Vasile Gavriloi
notar.

Vidi:

Vasile Domșa,
adm. prot.

(294) 3—3

Nr. 610/1909.

[293] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățător în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Sohodol bis.** nouă cu salar de 600 cor. din cari 280 cor. din fondul bisericesc destinat pentru susținerea școlii și 320 cor. ajutor dela stat, cuartir și grădină.

2. **Fundata** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

3. **Mociul superior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

4. **Mociul inferior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină. După întregirea posturilor învățătoarești se va cere întregirea salariilor în sensul articolului de lege XXVII din 1907 dela stat.

Învățătorii aleși pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligați a propune și religie în școala de toate zilele și în cea de repetiție să conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie și să formeze cor bisericesc fără altă remunerație.

Cuincenalele se compută începând dela alegere numai după 5 ani neîntrerupt la a ceste școale.

Reflecții la vre-unul din aceste posturi, au a-și înainta rugăile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Zernești, în 6 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Brașovului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Delia Olariu,

profesoară de Muzică își reîncepe în Septembrie orele private în Solo-Canto și Cor după metoda nouă a conservatorului din Viena.

Sibiu, Piața-mare Nr. 17, cat. 1.

(306) 1—3

Cărți de școală.

Să aduce la cunoștința dlor Profesori și învățători, că gramaticile scrise de fie criatul profesor Dr. Ioan Petran, cărți aprobate de Ven. Consistor și înaltul Guvern, sunt a-să căpăta și mai departe la dna Văduva A. Dr. Petran, Arad, strada Lazar Vilmos Nr. 4. Prețurile sunt următoarele:

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. I. Etimologia 2 cor.

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. II. Sintaxa 1 cor. 50 fil.

Gramatica rom. pentru școalele populare p. I. 30 fil.

Gramatica rom. pentru școalele populare p. II. 60 fil.

Cu rabat de 20%.

(303) 1—3

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marți.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape gratuit și franco numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.

(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

— Vă rog a Vă însemna bine adresa. —

(278) 3—15

Dela **Librăria arhidiecesană** se poate procura:

Ivela, Cântecul Vetrei luminoase. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „Valra luminoasă” înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul 2 coroane, plus porto 30 bani.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . . C 3.—

Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) . . . 1-60

Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II . . . 2—

Carte de citire a II-a . . . —50

Noul Abecdar edit. II-a . . . —40

Călușul noului Abecdar . . . —20

Dr. Danil P. Barciuanu. Vieța și activitatea lui . . . —50

Lecții de psihologie . . . 1-20

de didactică . . . 2-40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecesană.